



Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Förhandlingssektionen
Martina Sundström

Underskott i det allmänna pensionssystemet – konsekvenser för kommuner och landsting

Bakgrund

Det allmänna pensionssystemets resultat för 2008 gav ett stort underskott, balanstalet understiger 1,0 och den så kallade balanseringen (även kallad ”bromsen”) slår till. Det innebär att den allmänna pensionen inte kommer att räknas upp den 1 januari 2010 så som tidigare har skett. Den kommer istället att sänkas.

För pensionärer födda före 1938 som under sin yrkesverksamma tid arbetade inom kommuner och landsting tillämpades pensionsavtalet PA-KL (eller tidigare liknande avtal). PA-KL utfäster en bruttopensionsförmån. Det innebär att i pensionen inräknas – samordnas – den allmänna pensionen. Den del av bruttopensionsförmånen som arbetsgivaren ska betala – efter samordning – kallas kompletteringspension.

Bruttoutfästelsen enligt PA-KL värdesäkras med prisbasbeloppet (PBB) till skillnad mot den allmänna pensionen som värdesäkras med följsamhetsindex (inkomstindex – 1,6 %).

För att det från och med 2003-01-01 skulle vara möjligt att i enlighet med PA-KL samordna den nya allmänna pensionen tecknades en kompletterande pensionsöverenskommelse år 2002 (PÖK 02).

PÖK 02

Den kompletterande pensionsöverenskommelsen innebär att samordning bara ska ske med allmän pension omräknad med förändringen av prisbasbeloppet (PBB) de år då följsamhetsindex (FI) stiger mer än PBB, det vill säga i ”goda tider” ska samordning inte ske med hela den allmänna pensionen. Pensionärerna får därmed mer i pension än den garanterade bruttopensionen dessa år och får på så sätt ta del av den allmänna inkomstutvecklingen i samhället.

Varje år mellan 2003-2009 har FI stigit mer än PBB, vilket betyder att pensionärerna har fått en högre total pension än bruttutfästelsen.

De år då följsamhetsindex inte stiger mer än PBB ska samordning ske med hela den faktiskt utbetalda allmänna pensionen, enligt bruttopensionsförmånerna i PA-KL.

Konsekvensen av detta blir att kommunen/landstinget kan få en lägre kostnad för kompletteringspensionen första året efter att det har varit ”goda tider” eftersom samordningsavdraget kan bli större.

När den allmänna pensionen sjunker till ett lägre belopp än den var 2003-01-01 (omräknad med förändringen i PBB) vilket förväntas inträffa 2011 och 2012, måste kompletteringspensionen öka så att bruttoutfästelsen (omräknad med förändringen av PBB) garanteras. Effekten av detta blir att kompletteringspensionens andel av bruttopensionen ökar. När det därefter blir ”goda tider” igen, det vill säga följsamhetsindex stiger mer än PBB, så samordnas endast allmän pension omräknad med PBB enligt PÖK 02, vilket innebär att kommunen/landstinget inte kan tillgodogöra sig uppgången i ekonomin.

Beräkningar

Beräkningarna nedan bygger på Försäkringskassans prognoser om de närmsta årens utveckling av prisbasbeloppet och följsamhetsindex.

År 2009 är det cirka 250000 pensionärer som uppstår bruttopension enligt PA-KL eller tidigare avtal.

Prognos över totalkostnader

Antalet pensionärer med bruttopension minskar för varje år, de yngsta pensionärerna med undantag för sjukfall är födda 1937. Därav skulle pensionskostnaden för bruttopensionerna minska för varje år. Samtidigt innebär bruttopensionen, enligt tidigare beskrivning, att arbetsgivarens kompletteringspension måste öka då den allmänna pensionen sänks kraftigt (enligt prognos 2011-2012) för att bruttoutfästelsen ska garanteras inklusive omräknas med årets förändring av PBB.

Nedanstående tabell visar ungefärligt utfall 2008 och en prognos över kostnaden uttryckt i milj. kr för bruttopensionerna 2009-2012, exkl. löneskatt.

År	Kommuner	Landsting	Totalt
2008	2 749	1 926	4 675
2009	2 787	1 927	4 714
2010	2 442	1 718	4 160
2011	2 794	1 808	4 602
2012	2 894	1 839	4 733

Individexempel

Nedanstående beräkning är ett exempel på hur den enskilde pensionärens pension kan påverkas.

F = ej samordnad allmän pension enligt PÖK 02

S = samordnad allmän pension

K = Kompletteringspension (kommunen/landstingets kostnad)

Bruttopensionen = S + K

	2009	2010	2011	2012
F	584			
S	14812	14934	14516	14443
K	2586	2302	2801	3158
Tot pension	17982	17236	17317	17601

Räkneexemplet försöker åskådliggöra den principiella effekten för pensionären. För majoriteten av pensionärerna ser den genomsnittliga minskningen av bruttopensionen dock ut att bli lägre, cirka 120 kr per månad.

Bruttopensionen omräknas varje år med förändringen av PBB i enlighet med utfästelsen i PA-KL. Det innebär för år 2010 en sänkning av bruttopensionen med cirka en procent. År 2010 kommer dock den totala pensionen för individen att sänkas mer eftersom avtalstolkningen innebär att samordning detta år ska ske med all utbetald allmän pension.

År 2011 och 2012 förväntas den allmänna pensionen fortsätta sjunka varför kommuner och landsting tvingas öka sin andel av bruttopensionen för att garantera den utlovade förmånen.

Observera att samtliga beräkningar är prognoser och bygger på antaganden som kan förändras.